

1 VEERKRACHTIG EN LEEFBAAR

Veerkrachtig en leefbaar

Bart de Zwart

is docent/onderzoeker bij het lectoraat
De Ondernemende Regio van Fontys
Hogescholen en projectleider van
het onderzoeksprogramma
De Ondernemende Binnenstad.

Wanneer we aan binnensteden denken, dan denken we vaak in de eerste plaats aan winkels en horeca. Dat is misschien ook niet zo vreemd, want in de tweede helft van de twintigste eeuw is het stadscentrum steeds meer verworpen tot een winkelcentrum. De binnenstad heeft echter veel meer functies dan consumeren alleen. Het is een plek om te ontmoeten en te ontspannen, om te wonen en te werken, om je voetbalclub te huldigen, om Koningsdag te vieren, of om te protesteren tegen bezuinigingen in de ouderenzorg.

De laatste jaren is de winkelfunctie van het centrum, mede door de crisis en veranderingen in ons koopgedrag, bovendien steeds minder dominant geworden. Kleine middenstanders sneuvelden, maar ook grote ketens die jarenlang een vertrouwd onderdeel waren van het straatbeeld vielen van de ene op de andere dag om. Het probleem is echter dat de inrichting van onze centra vaak nog wel in sterke mate geënt is op deze

(terugvallende) retailfunctie. Dat zien we bijvoorbeeld terug in het binnenstedelijke ruimtegebruik dat zich primair concentreert in de plinten. In monumentale gevels die verminkt zijn met luifels en reclameborden. Maar ook in de inrichting van de openbare ruimte die er vooral op gericht lijkt om zoveel mogelijk mensen langs etalages te leiden. Die monofunctionaliteit komt de veerkracht en leefbaarheid van het centrum niet ten goede.

Gemeenten zijn op zoek naar een diverser, en vaak ook compacter, programma. De vraag is echter hoe die nieuwe programmatische mix eruit zou moeten zien, en hoe je die bereikt. Een veelgehoord obstakel daarbij is het grote aantal belanghebbenden in de binnenstad, en de beperkte middelen die een gemeente heeft om invloed uit te oefenen op processen die van onderop plaatsvinden. Toch blijkt uit een nadere inventarisatie door het Economisch Instituut voor de Bouw die in dit cahier te lezen valt, dat het instrumentarium dat lokale overheden kunnen inzetten om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen te remmen, ruimer is dan soms wordt verondersteld. Mits een gemeente bereid en in staat is zich te verplaatsen in de drijfveren van andere actoren.

Een andere variant om de ontwikkeling van het centrum te sturen is het stroomlijnen van economische en ruimtelijke agenda's van bovenaf. Sommige deskundigen hebben zelfs geopperd om de binnenstad te managen als een outlet. If you can't beat your enemy, join him, zo lijkt het. Het valt echter te bezien in hoeverre een strategie waarin sociale, culturele

en ruimtelijke doelstellingen ondergeschikt gemaakt worden aan het economisch functioneren van het centrum op lange termijn de vitaliteit ten goede komt. En ook wat de maatschappelijke kosten zijn van een zo'n strak georganiseerde totaalbeleving. Voor shopping malls, outletcentra en pretparken geldt immers: ze mogen levendig lijken, maar leefbaar zijn ze zelden.

Deze uitgave vormt een onderdeel van een serie van vijf cahiers over de binnenstad. Naast Vitaliteit, verschenen in deze reeks ook cahiers over de thema's: De factor mens, Organisatiekracht, Betaalbaarheid en Onderscheidingskracht.

Deze serie vormt de neerslag van het project De Ondernemende Binnenstad. In dit tweejarige programma (2016-2018) heeft het lectoraat De Ondernemende Regio van Fontys Hogeschool Management Economie en Recht, samen met een twintigtal publieke en private partners, praktijkgericht onderzoek gedaan naar de toekomst van de Noord-Brabantse stads- en dorpscentra. De Ondernemende Binnenstad werd mede mogelijk gemaakt door een stimuleringssubsidie uit de regeling RAAK-publiek van Regieorgaan SIA.